

Булка

Лесь Мартович

Ікс запросив свого бюрового товариша Мілька перед обідом до себе на чарку лікеру. Пан Мілько, що завсіди точно приходив на обід, випив, попрощався з товаришем і вийшов. Пішов найкоротшою дорогою: через склепок з булками.

Лишень зачинив за собою склепові скляні двері, збентежився, як той заєць, що його з усіх боків пси обскочать. Перед склепиком стояла бричка, а в ній сидів пан маршалок.

Мілько хотів незаметно втекти, але пан маршалок завважив його.

— Моє поважання, пане Мільку! Як ся маєте? Пан Мілько затрусився, як осиковий лист восени.

— Моє поважання!.. Я... я... підводив пана Ікс.

— Навмисне через склепок, щоби побачитися з красною склепаркою,— зареготався Тіан маршалок.

Мількові стали сльози в очах:

— Але ж, пане... ласкавий, як можна?

— Но, но,— успокоював пан маршалок,— жарту, пане Мільку. Адже я знаю, що з вас примірний муж!

Пан Мілько побіг додому, як попарений. Добродушна усмішка щезла з його обличчя. Журба зависла над його лисою головою, наче чорна хмара.

Від бистрого ходу впрів. Прибіг додому, сів на фотель і холодився, махаючи капелюхом.

— Що за нещастя, що за нещастя,— бурмотів під носом.

Увійшла жінка, висока, худа, із зловними очима. Аж пашіла, така рум'яна: тепер що лиш висварившись з кухаркою. Зараз завважила зміну на чоловікові.

— А тобі що?

Мілько шпурнув капелюх на стіл.

— Дай мені спокій! Нещастя, кажу тобі, вічна компрометація!

Тепер прийшла черга на жінку зажуриться. Заломила руки та й з притиском заговорила:

— Бійся бога, Мільку, говори! Що сталося? Не перелуджуй мене.

— Таке сталося, що я пропащий,— сказав Мілько, не то відповідаючи, не то розмовляючи сам із собою.— Я — урядник, пане добродію, у десятім ранзі та й така компрометація!

Жінка вийшла з терплячок: ухопила чоловіка за рам'я та й спищала:

— Таже говори, Мільку, чого мовчиш, як би ти писок замкнув на колодку?!

Мілько зовсім спокійно відповів:

— Що мені з того, що я тобі скажу? Це вже не вернеться! Пропало. Компрометація назавсіді. Десь мене злий дух підійшов, отой Ікс запросив до себе на лікер. Виходжу

від нього та й іду через склепок із булками. Лиш я двері за собою зачинив, дивлюсь: стоїть бричка, а в бричці пан маршалок. Ой боже, розступися, земле!

— Ну, та що з того? — нетерпеливилась жінка. Мілько покивав головою:

— Що з того? Ха-ха-ха! Вона каже: "Що з того"! Та що більше треба? Що ж він собі подумає за мене? Я — урядник, пане добродію, у десятім ранзі, та йшов булку купувати за два крейцарі! Чи може вже бути більша компрометація?! Бодай же він був спопелів, заки втворив пашеку, аби мене на лікер запросити!

Жінка посумніла:

— Ще цього хибувало! Мене прозивають міщанкою (вона була донька горожанина таки з того містечка, але тепер уже пані), а за тебе будуть говорити, що купуєш булки по два крейцарі.

Мілька аж у горлі стисло, так ревно зажурився.

— Боже, боже! Що то може наробити одно ніщо! Гей! Адже в мене є кухарка. Плачу їй п'ять ринських на місяць, а люди будуть гадати, що я сам ходив булку купувати за два крейцарі. Та мені тепер ніяк показатися в поряднім товаристві. Маршалок розповість кожному, що видів, як я сам булку купував.

Спер лису голову на долоню, задумався глибоко та й розмовляв із собою:

— Нема іншого виходу, лиш подаватися на перенесення. Але ж бо матеріальна руїна. Тут продай хату й реальність, а там не купиш.

Хату й реальність дістав Мілько за жінкою. Стала жінка щиро його радити:

— Що нам з хати, коли встид за встидом. Тут у мене повно кривняків, а то самі прості люди. Зі щирості та доброти компрометують, де здиблять. Оноді йду я з доктором Н., аж надходить Андрій. Знаєш? Івана син. Цілує мене в руку та й: "Читайте,— каже,— пані, як ми ходили разом до школи? Бігали-смо обоє босі та шпурили камінням". Гвалт, я трохи не зомліла. "Уступися,— кажу,— добрий чоловіче, не знаю тебе, а боса я ніколи не ходила!" Але пльотки вже готові. Що з того, що ношу тепер нові лакерки, коли обсуджуватимуть, що я боса ходила до школи.

Мілько три ночі не спав, а три дні ходив, як строений: так йому булка заїхала в голову. Де тільки два люди говорили й сміялися, йому так і виділося, що то через ту булку.

Та це ще байка. Але ж бо пан Мілько, як тільки коли побачив булку, зараз трясся, як у пропасниці. Боявся булки, як чорт свяченої води. Такий йому ляк дала.

Бо то треба знати: до простого чоловіка розпечи залізні трійчаки до червоності та й йому до очей — джі, та, може, здригнеться, а урядник у десятім ранзі як коли то й булки перелякається.